

POLITIKY
EURÓPSKEJ ÚNIE

Európska
komisia

Rozvoj a spolupráca

**Boj proti
chudobe
v meniacom
sa svete**

„Dnes je známe, že máme technologické, finančné a materiálne zdroje na odstránenie extrémnej chudoby z našej planéty do roku 2030. Neexistuje žiadny dôvod, prečo by sme tento cieľ nemali dosiahnuť.“

Andris Piebalgs, európsky komisár
pre rozvoj

POLITIKY EURÓPSKEJ ÚNIE

Táto brožúra je súčasťou série publikácií, ktoré vysvetľujú, čo robí Európska únia v rôznych politických oblastiach, aké sú dôvody jej opatrení a aké výsledky dosiahla.

Publikácie z tejto série si môžete stiahnuť na nasledujúcej adrese:

http://europa.eu/pol/index_sk.htm

Ako funguje Európska únia
Európa 2020 - stratégia rastu EÚ
Zakladatelia EÚ

Bezpečnosť potravín
Boj proti podvodom
Colná únia
Dane

Digitálna agenda
Doprava
Energetika

Hospodárska a menová únia a euro
Hospodárska súťaž
Hranice a bezpečnosť
Humanitárna pomoc
Kultúra a audiovizuálna oblasť
Migrácia a azyl
Obchod

Opatrenia na ochranu klímy
Podnikanie
Poľnohospodárstvo
Regionálna politika
Rozpočet

Rozšírenie

Rozvoj a spolupráca ✖

Rybné hospodárstvo a námorné záležitosti
Spotrebiteľia

Spravodlivosť, občianstvo, základné práva
Verejné zdravie
Vnútrotržný trh

Výskum a inovácie

Vzdelávanie, odborná príprava, mládež a šport
Zahraničné veci a bezpečnostná politika
Zamestnanosť a sociálne veci
Životné prostredie

OBSAH

**Prečo potrebujeme politiku EÚ
v oblasti rozvoja a spolupráce**
Viac ako súčet jej častí 3

Ako EÚ postupuje
Prístup prispôsobený na mieru 6

Čo EÚ robí
Od slov k činom 9

Výhľad
Naplnenie ambícií 15

Ďalšie informácie 16

**Politiky Európskej únie:
Rozvoj a spolupráca**

Európska komisia
Generálne riaditeľstvo pre komunikáciu
Publikácie
1049 Brusel
BELGICKO

Rukopis dokončený vo februári 2014

Fotografia na titulnej strane a na strane 2:
© iStockphoto.com/lucadp

16 s. – 21 × 29,7 cm
ISBN 978-92-79-24221-2
doi:10.2775/57689

Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej
únie, 2014

© Európska únia, 2014
Reprodukcia je povolená. Na akékoľvek použitie alebo
reprodukcii jednotlivých fotografií je potrebné povolenie
priamo od držiteľov autorských práv.

Prečo potrebujeme politiku EÚ v oblasti rozvoja a spolupráce

Viac ako súčet jej častí

Európske inštitúcie a 28 krajín EÚ poskytli v roku 2012 spolu 55,2 miliardy EUR na oficiálnu rozvojovú pomoc, čo predstavuje viac ako polovicu svetovej oficiálnej pomoci. Tým sa z EÚ stal najväčší darca na svete.

Európska komisia medzitým v roku 2012 poskytla vyše 13,5 miliardy EUR vo forme vonkajšej pomoci. Silné odhodlanie EÚ pomáhať rozvojovým krajinám, aby dosiahli úroveň rozvinutého sveta, je prejav solidarity a aj prostriedok na dosiahnutie bezpečnejšieho a prosperujúceho sveta. Spojenie síl na európskej úrovni sa ukázalo byť účinné v mnohých ohľadoch: EÚ môže vďaka svojmu jedinečnému postaveniu konať tam, kde by úsilie jednotlivých krajín neprinieslo porovnateľné výsledky.

EÚ je celosvetovo prítomná v 140 krajinách, má rozsiahle odborné poznatky a jedinečnú dôveryhodnosť a neutralitu, pokiaľ ide o ľudské práva, pozorovanie volieb, riadenie a riešenie kríz. Programy EÚ trvajú niekoľko rokov, vďaka čomu sa mobilizuje dlhodobá a predvídateľná pomoc. Obidva faktory sú nevyhnutné na dosiahnutie udržateľnosti rozvoja.

EÚ zohráva dôležitú úlohu pri koordinovaní činností rôznych darcov. Vďaka svojmu nadnárodnému rozmeru môže stanovovať ambiciózne spoločné ciele a plánovať komplexné riešenia výziev globálneho rozvoja. V súčasnej hospodárskej klíme je zamedzenie duplicitám významnejšie ako kedykoľvek predtým. EÚ má navyše potrebnú váhu, aby mohla reagovať na celosvetové problémy.

Rozvojové činnosti EÚ sú koordinované s jej úsilím v iných oblastiach, ako sú humanitárna pomoc, životné prostredie, bezpečnosť a obchodná politika.

Solidarita ako základný stavebný prvok Európy

Rozvojová spolupráca bola súčasťou európskeho integračného procesu už od začiatku. V Rímskej zmluve (1957) sa stanovilo vytvorenie Európskeho rozvojového fondu na poskytovanie pomoci kolóniám a námorským územiám. Keď sa na začiatku 60. rokov minulého storočia začala dekolonizácia, členské štáty sa dohodli, že budú spoločne znášať časť nákladov na podporovanie bývalých kolónií. Táto politika sa postupne rozširovala o ďalšie a ďalšie rozvojové krajiny v Ázii, Latinskej Amerike a európskom susedstve.

V roku 2000 bola podpísaná d'alekosiahla Dohoda z Cotonou medzi EÚ a africkými, karibskými a tichomorskými krajinami (AKT). Táto dohoda o obchode a pomoci predstavuje v súčasnosti najvšestrannejšie partnerstvo medzi krajinami AKT a EÚ. Bola uzavretá na obdobie 20 rokov. Jej cieľom je spoločne pracovať na odstránení chudoby a pomáhať krajinám AKT začleniť sa do svetového hospodárstva.

Ďalšie finančné nástroje, ako sú nástroj financovania rozvojovej spolupráce a nástroj európskeho susedstva, umožňujú EÚ vykonávať svoju prácu aj v ďalších častiach sveta.

EÚ sa ďalej v roku 2000 zaviazala podporovať miléniové rozvojové ciele Organizácie Spojených národov zamerané na zníženie extrémnej chudoby do roku 2015.

Lisabonskou zmluvou sa ešte posilnil právny základ rozvojovej spolupráce EÚ. Jasne sa v nej uvádza, že zmiernenie a odstránenie chudoby sú hlavným cieľom politiky Únie v oblasti rozvojovej spolupráce. Tento cieľ sa musí rešpektovať, keď Únia vykonáva politiky, ktorými sa môžu ovplyvniť rozvojové krajiny. To znamená, že aj rozvojová politika je zaslúžene samostatnou politikou.

Dôležitý príspevok k miléniovým rozvojovým cieľom

EÚ sa na samite Organizácie Spojených národov (OSN) v roku 2000 pripojila k záväzku svetových lídrov odstrániť chudobu do roku 2015. Určilo sa osem miléniových rozvojových cieľov:

- odstrániť extrémnu chudobu a hlad;
- zabezpečiť základné vzdelanie pre všetkých;
- podporovať rodovú rovnosť;
- znížiť detskú úmrtnosť;
- zlepšiť zdravie matiek;
- bojovať proti HIV/AIDS, malárii a iným chorobám;
- zabezpečiť udržateľnosť životného prostredia;
- zúčastniť sa na svetovom partnerstve.

Neustála snaha o vyššiu efektivitu

Miléniové rozvojové ciele sú základom európskej práce v rámci rozvojovej spolupráce a tvoria jej hlavné ciele. Mobilizácia potrebného financovania je nevyhnutná na dosiahnutie týchto cieľov. Na tento účel sa v Monterrey v Mexiku konala v roku 2002 Medzinárodná konferencia OSN o financovaní rozvoja, ktorá viedla ku konsenzu z Monterrey, v ktorom sa hlavy štátov a predsedovia vlád zaviazali mobilizovať všetky zdroje rozvojových finančných prostriedkov (domáce a medzinárodné zdroje, verejné aj súkromné) vrátane výrazného zvýšenia rozvojovej pomoci.

EÚ odvtedy každý rok reviduje svoj spoločný príspevok pre rozvojové krajiny.

Deti na ceste medzi mestami Keren a Barentu, Eritrea. EÚ pomohla krajine po vojne o hranice s Etiópiou v roku 1998 postaviť sa opäť na nohy.

Program zmien: odpoveď EÚ na nové výzvy

Politiky EÚ musia na plnenie rozvojových cieľov držať krok s rýchlo sa meniacim globálnym prostredím. Nové problémy a príležitosti, ako sú nedostatok prírodných zdrojov, rast v rýchlo sa rozvíjajúcich krajinách a dôsledky hospodárskej krízy, si vyžadujú, aby EÚ prispôbovala svoju rozvojovú spoluprácu.

Program zmien prijatý v roku 2011 je stratégiou zameranou na zníženie chudoby podstatným zmenením spôsobu poskytovania pomoci EÚ. Medzi tieto zmeny patrí aj:

- diferenciácia: dvojito zameraný prístup založený na poskytovaní pomoci v krajinách, kde môže mať rozvojová pomoc najväčší vplyv a kde je pomoc najpotrebnejšia. Na základe situácie jednotlivých krajín by sa mal definovať najefektívnejší typ podpory;
- sústredenie činností EÚ na maximálne tri odvetvia v jednej krajine;

- zlepšenie koordinácie EÚ pre lepší účinok a výsledky rozvoja;
- zdôrazňovanie ľudských práv, demokracie a dobrej správy, poučenie sa z nedávnych zmien v severnej Afrike a na Blízkom východe;
- väčšia podpora pre inkluzívny a udržateľný rast aktívnejším pôsobením v strategických odvetviach, ako sú poľnohospodárstvo a energetika, a podporovaním rozvoja súkromného sektora;
- Maximalizácia súdržnosti politík na zabezpečenie toho, aby sa rozvojové aspekty zohľadňovali vo všetkých oblastiach činnosti EÚ. EÚ to umožní zamerať sa napríklad na prepojenie rozvoja s obchodom.

Veľké nádeje, veľké výzvy

Hoci podiel ľudí, ktorí žijú v rozvojových krajinách v extrémnej chudobe od roku 1990 do roku 2005 klesol zo 46 % na 27 %, približne 1,2 miliardy ľudí na celom svete stále žije pod medzinárodne vymedzenou hranicou chudoby, čo je 1,25 USD na deň. Tieto údaje poukazujú na povzbudivý dosiahnutý pokrok, ale aj na rozsah problémov, ktoré ešte treba vyriešiť.

Viac ako desať rokov po prijatí miléniových rozvojových cieľov sa mnoho krajín dostalo z chudoby a konfliktu. Niektoré z nich už majú dynamické hospodárstvo a stali sa zodpovednými medzinárodnými darcami. Mnohé z nich, žiaľ, skĺzli späť do ešte horšej chudoby, konfliktu a neistoty a niektoré svojim občanom stále odopierajú základné ľudské práva.

Chudoba však nie je jediným problémom, ktorý si vyžaduje pozornosť. Nedávne povstania, najmä v oblasti Stredozemného mora, poukázali na to, že rozvoj musí ísť ruka v ruku s hájením ľudských práv a slobôd. EÚ tieto otázky začleňuje do všetkých aspektov svojej rozvojovej politiky.

Osobitnú pozornosť venuje najzraniteľnejším krajinám. Takmer polovica jej rozvojovej pomoci smeruje nestabilným štátom. V krajinách ohrozených krízou, ktoré sú domovom svetovo najzraniteľnejších populácií, bude čoraz viac pomoci smerovať na budovanie mieru a budovanie štátu s cieľom zlepšiť jej kvalitu a maximalizovať účinok. Všetci darcovia sa v situáciách po kríze, po konfliktoch alebo prírodných katastrofách budú nabádať, aby zabezpečili bezproblémový prechod z humanitárnej pomoci na udržateľnú rozvojovú pomoc a aby zlepšili koordináciu na dosiahnutie stability. EÚ je hlavným partnerom v tejto tzv. novej dohode pre nestabilné štáty.

Integrovaná činnosť na pozdvihnutie ľudí z chudoby

Rozvojová politika je spojená s veľkými globálnymi problémami, na ktorých riešení EÚ spolupracuje so svojimi partnermi. Od zmeny klímy a bezpečnostných obáv, ako sú terorizmus alebo obchodovanie s ľuďmi, po migráciu a energetickú bezpečnosť: rozvojová spolupráca môže pozitívne podporiť činnosť EÚ vo svete.

Práca s rozvojovými krajinami je dôležitá aj na dosiahnutie rastových cieľov, ktoré si EÚ stanovila na nadchádzajúce roky. Práca v partnerstve s rozvojovými krajinami a rýchlo sa rozvíjajúcimi krajinami podporuje inteligentný, udržateľný a inkluzívny rast v súlade so stratégiou Európa 2020. Rastúca prosperita a podporovanie otvorených a spravodlivých trhov na celom svete prinášajú obojstranne výhodnú situáciu, v ktorej získavajú hospodárske výhody partnerské krajiny a aj EÚ.

Nutné sú efektívne výdavky. EÚ chce prostredníctvom svojej koordinovanej činnosti dostupné prostriedky využiť čo možno najefektívnejšie.

© Európska únia/Natalia Lazarewicz

Spolupráca EÚ so Sudánom sa zameriava na spojenie pomoci, obnovy a rozvoja, ako v tomto tábore pre vysídlené osoby v severnom Darfúre.

Ako EÚ postupuje

Prístup prispôsobený na mieru

EÚ kombinuje rôzne stratégie na poskytnutie pomoci krajinám v núdzi. Pomoc sa sprístupňuje najmä prostredníctvom projektov, grantov a zmlúv, ale aj prostredníctvom odvetvovej a rozpočtovej podpory.

• Projekty, granty a zmluvy

Projekt je súbor činností vykonávaných na dosiahnutie konkrétnych cieľov v rámci stanoveného časového obdobia a rozpočtu. Granty sú priame finančné príspevky pre organizácie alebo projekty, ktoré tieto organizácie realizujú. Granty sa prideľujú najlepším uchádzačom na základe výzvy na predkladanie návrhov. Zmluvy (zákazky) sa zadávajú prostredníctvom postupov verejného obstarávania na kúpu služieb, dodávok alebo prác.

• Rozpočtová podpora

Rozpočtová podpora zahŕňa finančné prevody do štátnej pokladnice partnerskej krajiny spoločne s intenzívnym politickým dialógom. Jej súčasťou sú aj opatrenia na posúdenie a zlepšenie vplyvu týchto prostriedkov. Rozpočtová podpora založená na partnerstvách a vzájomnej zodpovednosti je dôležitým nástrojom na financovanie rozvojových stratégií partnerskej krajiny. Poskytovanie pomoci sa prispôsobuje potrebám, ktoré určila daná krajina, a veľký dôraz sa kladie na vlastné vnútroštátne stratégie.

Aby krajiny mohli využiť túto rozpočtovú podporu, musia preukázať záväzok dodržiavať ľudské práva, demokraciu a zásady právneho štátu a musia spĺňať prísne kritériá vrátane riadenia verejných financií.

• Odvetvová podpora

Veľká časť rozvojového financovania, ktoré poskytuje EÚ, sa zameriava na konkrétne odvetvia v partnerských krajinách, ako sú energetika, poľnohospodárstvo alebo vzdelávanie. Odvetvia sa podporujú finančnou podporou pre programy realizované partnerskými krajinami. Financovanie sa môže pretaviť do formy rozpočtovej podpory pre odvetvie, grantov a zmlúv alebo môže združovať zdroje od rôznych darcov.

*Lida a Alina z Čadžnești
v Moldavsku využili podporu
EÚ pre sociálne
služby v krajine.*

Horizontálny a vertikálny prístup

Mechanizmy rozvojového financovania EÚ môžu mať geografický alebo tematický rozsah. Na obdobie rokov 2014 – 2020 tri geografické a tri tematické nástroje vymedzujú, na aké projekty a akým spôsobom pôjdu financie.

Väčšina rozvojového financovania sa poskytuje z geografických nástrojov.

- Európsky rozvojový fond je hlavným nástrojom na poskytovanie pomoci africkým, karibským a tichomorským krajinám (AKT) a zámorským krajinám a územiám.
- Nástroj financovania rozvojovej spolupráce sa vzťahuje na spoluprácu s Latinskou Amerikou, Áziou, strednou Áziou, Blízkym východom a južnou Afrikou. Obsahuje päť tematických programov, ktoré sa venujú globálnym výzvam: ochrana životného prostredia, úloha neštátnych subjektov, potravinová bezpečnosť, migrácia, ako aj ľudský a sociálny rozvoj.
- Financovanie pre spoluprácu s ostatnými susednými krajinami sa poskytuje v rámci nástroja európskeho susedstva.

Tieto mechanizmy dopĺňajú nástroje s tematickým zameraním, ktoré sú otvorené pre všetky rozvojové krajiny.

- Cieľom európskeho nástroja pre demokraciu a ľudské práva je ochraňovať ľudské práva a základné slobody a podporovať demokraciu a zásady právneho štátu.
- Týmto nástrojom sa prispieva k stabilite a mieru tým, že sa jeho prostredníctvom zvyšuje bezpečnosť v krízových situáciách a podporuje prechod k stabilite po ich ukončení.
- Nástrojom spolupráce v oblasti jadrovej bezpečnosti sa podporuje jadrová bezpečnosť, ochrana pred žiarením a pripravenosť na núdzové situácie.

V rámci tematických programov EÚ sa podporuje účasť organizácií občianskej spoločnosti a miestnych orgánov na rozvojovej spolupráci.

Lepšie, rýchlejšie, viac: účinnosť pomoci a rozvoja

Európskym konsenzom o rozvoji sa určuje rámec spoločných zásad, čo EÚ a jej členským štátom umožňuje vykonávať rozvojové politiky v duchu komplementárnosti a účinnosti.

EÚ sleduje kvalitu pomoci použitím konkrétnych cieľov, ktoré sa na medzinárodnej úrovni dohodli v Parížskej deklarácii (2005) a v Akčnom programe z Akkry (2008) a ktoré sa revidovali na fóre na vysokej úrovni v Pusane, na ktorom sa vytvorilo Partnerstvo pre účinnú rozvojovú spoluprácu (2011).

EÚ ako člen Výboru pre rozvojovú pomoc Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD-DAC) aktívne pôsobila na medzinárodných fórach s cieľom zlepšiť účinok rozvojovej spolupráce. Stanovila ambiciózne ciele na zvýšenie účinnosti svetovej rozvojovej pomoci a zreformovala spôsob, akým poskytuje pomoc na splnenie týchto cieľov.

Štvrté fórum na vysokej úrovni o účinnosti pomoci v roku 2011 v Pusane v Južnej Kórei predstavovalo zlom pre svetovú rozvojovú spoluprácu. Účastníci zastupujúci vyše 160 vlád, ako aj medzinárodné organizácie, občiansku spoločnosť a súkromný sektor sa dohodli na mnohých zásadách, cieľoch a záväzkoch na dosiahnutie väčšej účinnosti rozvojovej spolupráce, pričom sa dosiahol posun od zamerania sa len na samotnú pomoc ku komplexnejšiemu prístupu zahŕňajúcemu všetkých rozvojových aktérov.

EÚ sa rozhodla zamerať svoje bezprostredne nadväzujúce opatrenia na dve iniciatívy:

- Cieľom záruky EÚ týkajúcej sa transparentnosti je poskytnúť medzinárodne porovnateľné informácie o pomoci, ktoré sú aktuálne a jednoducho prístupné. Európska komisia a viacero členských štátov EÚ už na tento účel vykonávajú globálne dohodnutú spoločnú normu na zverejňovanie informácií o pomoci a sprístupňujú podrobné včasné informácie o tom, kde a ako sa pomoc poskytuje.

- Spoločné programovanie má zabezpečiť spoločnú európsku reakciu na rozvojový plán partnerskej krajiny, a to aj prostredníctvom delby práce. EÚ a jej členské štáty spoločne definujú, ktorý darca bude pracovať v ktorom odvetví, čo vedie k väčšej účinnosti a lepším výsledkom. EÚ preberá úlohu koordinátora a sprostredkovateľa. EÚ začala spoločné programovanie vo viac ako 20 krajinách a plánuje ho vykonávať v približne 40 partnerských krajinách, čo pokryje vyše 60 % pomoci programovateľnej pre jednotlivé krajiny, ktorú riadia inštitúcie EÚ.

Ďalším krokom v tomto medzinárodnom procese je prvé stretnutie na vysokej úrovni Pusanského partnerstva pre účinnú rozvojovú spoluprácu v Mexiku v apríli roku 2014, na ktorom sa preskúma, ako napreduje plnenie záväzkov, a ktoré bude zamerané na výzvy a zrýchlenie vykonávania.

Rozvojová politika EÚ a dvojstranná spolupráca jej členských štátov s rozvojovými krajinami sa navzájom posilňujú. Na rozvojové krajiny majú dosah mnohé ďalšie politiky EÚ, a preto sú koordinované s rozvojovou politikou.

Generálne riaditeľstvo Komisie pre rozvoj a spoluprácu – EuropeAid zodpovedá za vymedzenie politiky rozvojovej spolupráce EÚ a za vykonávanie pomoci v partnerských krajinách. Európska služba pre vonkajšiu činnosť (ESVČ) sa na zvýšenie súdržnosti vonkajších vzťahov a rozvojovej spolupráce usiluje o zosúladenie všetkých svojich politík a činností s rozvojovými cieľmi.

EÚ riadi 140 delegácií a úradov na celom svete, ktoré riadia programy v oblasti rozvoja a spolupráce, a pritom zastupujú EÚ v hostiteľských krajinách. Miestna delegácia EÚ môže napríklad po konflikte alebo prírodnej katastrofe upraviť priority pomoci a reagovať na naliehavé potreby.

EÚ pri definovaní politík, realizácii a monitorovaní pomoci spolupracuje s medzinárodnými organizáciami, ktorých siete a odborné poznatky dopĺňajú jej zdroje. Medzi hlavné útvary a zoskupenia patria Organizácia Spojených národov, OECD, Svetová banka, skupiny G8 a G20. EÚ prostredníctvom pravidelného dialógu a stykov zapája ďalších dôležitých tradičných darcov (napr. Spojené štáty, Japonsko a Kóreu) a čoraz viac i rýchlo sa rozvíjajúce krajiny.

Úloha občianskej spoločnosti

Občianska spoločnosť je významným partnerom v rozvojových krajinách. Medzi neštátne subjekty môžu patriť napríklad mimovládne organizácie, profesijné združenia, sociálni partneri, univerzity alebo média. Zvyčajne majú blízky vzťah s miestnymi spoločenstvami a môžu pomôcť darcom reagovať na potreby ľudí. Preto majú čoraz väčšiu úlohu pri formovaní stratégií a programovaní.

Silnejšia úloha občianskej spoločnosti v rozvoji pomáha zlepšovať miestnu zodpovednosť.

EÚ realizuje programy na podporu reprodukčného zdravia a zdravia detí v utečeneckých táboroch, ako v tomto prípade v Thajsku.

Čo EÚ robí

Od slov k činom

Ako sa blíži termín 2015 na splnenie miléniových rozvojových cieľov, ich stav jasne naznačuje mieru a tempo rozvoja dosiahnutého za posledných 12 rokov.

Podľa správy OSN z júla roku 2012 viaceré podstatné ciele už sú splnené:

- extrémna chudoba sa znížila o polovicu a klesá vo všetkých regiónoch;
- podiel ľudí bez prístupu k lepším zdrojom vody sa zmenšil o polovicu;
- životy vyše 200 miliónov obyvateľov slumov – polovica cieľovej hodnoty pre rok 2020 – sa zlepšili;
- počet dievčat zapísaných na základnú školu je teraz rovnaký ako počet chlapcov;
- pokrok pri znižovaní úmrtnosti detí a matiek sa zrýchľuje.

Príspevok EÚ k dosiahnutým výsledkom je významný. Od investícií do zdravotníctva, vzdelávania alebo cestnej infraštruktúry po financovanie poľnohospodárstva, jej podpora priniesla konkrétny pokrok. Podpora EÚ prispela od roku 2000 k zápisu vyše 13 miliónov detí na základné vzdelávanie a k zabezpečeniu očkovania proti osýpkam pre vyše 18 miliónov detí. Rozvojová pomoc EÚ pomohla poskytnúť prístup k vode a sanitácii pre milióny domácností. Keďže niektoré ciele, medzi inými ciele v oblasti hladu a hygieny, ešte nie sú splnené, EÚ sa v septembri roku 2011 rozhodla vyčleniť ďalšiu 1 miliardu EUR na podporu pokroku pri plnení týchto cieľov vo väčšine zaostávajúcich krajín skupiny AKT.

EÚ je spolu so svojimi členskými štátmi najväčší celosvetový darca v energetike a pomohla už miliónom ľudí získať prístup k udržateľnej energii. EÚ je tiež najväčší prispievateľ na financovanie opatrení v oblasti zmeny klímy v rozvojových krajinách. Jej podpora pomáha chrániť biodiverzitu na celom svete, ochraňovať krajiny pred prírodnými katastrofami a zlepšovať ochranu lesov, napríklad bojom proti nezákonnej ťažbe dreva.

Podpora prispôbená na mieru

Podpora EÚ je prispôbená potrebám každej špecifickej oblasti rozvojovej spolupráce. Podporuje mnohé programy a iniciatívy, ktoré prinášajú osoh skôr regiónom ako jednotlivým krajinám či odvetviam. Regionálna spolupráca sa účinne zaoberá výzvami, ako sú zmena klímy a obchod, ktoré presahujú štátne hranice. Realizujú sa globálne iniciatívy s tematickým zameraním, v ktorých sa berú do úvahy špecifické miestne situácie.

Štyri z piatich najmenej rozvinutých krajín na svete patria medzi krajiny AKT, väčšina z nich sú africké štáty. Obrovský podiel financovania EÚ pre tento región pochádza z európskeho rozvojového fondu, z ktorého sa v období rokov 2008 – 2013 uvoľnilo spolu 22,7 miliardy EUR.

Strategické partnerstvo EÚ a Afriky vytvára rámec pre spoluprácu medzi týmito dvoma kontinentmi. Partneri sa v roku 2007 dohodli na spoločnej stratégii EÚ a Afriky, v ktorej definovali medzníky pre každé odvetvie. Partnerstvo významne prispieva k pokroku v plnení miléniových rozvojových cieľov, keďže stanovuje merateľné ciele a monitoruje pokrok. Európski a africkí partneri sledujú napríklad viacero konkrétnych cieľov s cieľom zabezpečiť pre obidva kontinenty do roku 2020 spoľahlivé, bezpečné, prístupné energetické služby šetrné voči klíme.

Projekt potraviny za prácu, ktorý sa realizuje v oblasti Nairobi v Keni, poskytuje vodu pre hospodárske zvieratá a plodiny.

Egypt dosiahol svoj cieľ základného vzdelania pre všetkých.

Rýchly rozvoj v Ázii zapríčinil podstatné zníženie miery chudoby. V tomto regióne však stále žijú dve tretiny chudobných ľudí na svete. Preto je potrebný diferencovaný prístup, v rámci ktorého sa rozlišuje medzi chudobnými krajinami a rýchlo sa rozvíjajúcimi krajinami. EÚ sa vo svojich vzťahoch s rýchlo sa rozvíjajúcimi krajinami čoraz viac presúva od darcu pomoci k úlohe strategického partnera. Ako taká zohrávala úlohu v dosiahnutom pokroku. Pre regionálnu spoluprácu s Áziou bola na obdobie rokov 2007 – 2013 vyčlenená orientačná suma 775 miliónov EUR.

Zameraním sa na spoluprácu viac ako na pomoc sa vyznačuje aj práca Únie s jej susedmi. Prostredníctvom európskej susedskej politiky sa poskytuje pomoc pre susedné krajiny na posilnenie prosperity, bezpečnosti a stability za hranicami EÚ. Na tento účel sa počas rokov 2007 – 2013 vyčlenilo takmer 12 miliárd EUR.

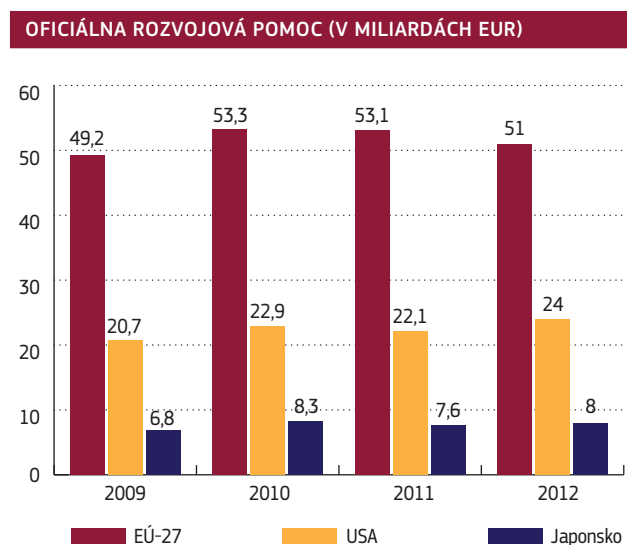
EÚ v odpovedi na ľudové povstania v regióne Stredozemného mora uplatňuje nový prístup založený na podporovaní požiadaviek o politickú účasť a slobodu. EÚ je tiež veľkým prispievateľom pomoci pre nestabilné krajiny (50 % celkovej pomoci EÚ). V núdzových situáciách je prioritou uspokojiť naliehavé potreby a zároveň zabezpečiť zladenie humanitárnej reakcie a trvalo udržateľného rozvoja.

EÚ je vedúci darca a druhý najväčší zahraničný investor v Latinskej Amerike, ako aj jej druhý najdôležitejší obchodný partner. Toto partnerstvo dosiahlo pokrok pri plnení miléniových rozvojových cieľov v regióne, najmä pokiaľ ide o prístup k základnému vzdelávaniu. Medzi zostávajúce výzvy patria nerovnosti, deficity v infraštruktúre a prístup k pitnej vode. Financovanie EÚ pre Latinskú Ameriku dosahuje každý rok objem priemerne 500 miliónov EUR. Podpora sa zameriava na sociálnu súdržnosť, regionálnu integráciu, dobrú správu a udržateľný rozvoj.

Pomôcť ľuďom, aby si pomohli sami

Od potravinovej bezpečnosti a environmentálnych úloh po sociálne aspekty a ľudské práva, EÚ zasahuje tam, kde to je potrebné a kde môže priniesť zmenu.

Demokratická správa je jednou z hlavných priorít rozvojovej spolupráce. EÚ v posledných rokoch s cieľom zlepšiť správu úspešne kombinovala politický dialóg s partnerskými krajinami, odvetvovú podporu a činnosti na zvýšenie informovanosti. Len v roku 2010 smerovalo 1,5 miliardy EUR z rozvojových zdrojov riadených EÚ na opatrenia podporujúce správu.

EÚ bola v roku 2012 najväčším celosvetovým darcom. Celková suma pomoci bola v roku 2012 mierne nižšia ako v roku 2011, keďže zvýšenie pomoci v niektorých krajinách EÚ vyvážalo zníženie pomoci v iných krajinách, zapríčinené krízou.

EÚ financuje projekt na ochranu biodiverzity v lesnej rezervácii Gola v Sierra Leone, ktorá je jednou z najmenej rozvinutých krajín na svete.

Pol'nohospodárstvo a potravinová bezpečnosť –

EÚ si odstránenie chudoby a hladu kladie za prioritu. Každý rok dáva k dispozícii 600 miliónov EUR, aby ľuďom zabezpečila prístup k základným potravinám. Túto sumu poskytuje popri humanitárnej potravinovej pomoci poskytovanej v krízových situáciách. Vyše 50 miliónov ľudí využilo fond potravinového nástroja EÚ vo výške 1 miliardy, ktorý bol spustený v roku 2009. EÚ poskytla v období rokov 2004 – 2010 približne 24 miliónom ľudí osivo, nástroje, hotovostné prevody a potraviny, aby im pomohla dostať sa z chudoby. Produktivitu malých poľnohospodárov a odolnosť vidieckych spoločností sa podarilo zlepšiť podporovaním udržateľného modelu poľnohospodárstva prispôbeného podmienkam rozvojových krajín.

Obchod – obchod pomohol v poslednom desaťročí miliónom ľudí dostať sa z chudoby. EÚ je najväčším poskytovateľom pomoci v oblasti obchodu a jej trh je voči rozvojovým krajinám najotvorenejší na svete. Všeobecný systém preferencií povoľuje znížené clá na tovar zo 176 rozvojových krajín a území. EÚ poskytuje pomoc, aby pomohla krajinám AKT začleniť sa do svetového hospodárstva. Miestne hospodárstva a rast možno podporiť pomocou dohôd o hospodárskom partnerstve s EÚ. Tieto dohody presahujú rozsah pôsobnosti dohôd o voľnom obchode, keďže sa v nich berie do úvahy sociálno-ekonomický kontext a pomáhajú krajinám s vykonávaním. Otvárajú trhy EÚ, a pritom umožňujú krajinám AKT otvoriť sa dovozu z EÚ až na 25 rokov.

Rast pre krajiny v najväčšej núdzi stimulovaný obchodom

Aby EÚ úplne začlenila najmenej rozvinuté krajiny do medzinárodného systému obchodovania, venuje vo svojej stratégii nazvanej „pomoc obchodu (AfT)“ osobitnú pozornosť ich potrebám. Toto úsilie pomohlo zmeniť situáciu na mieste: od roku 2000 do roku 2008 sa HDP na obyvateľa týchto krajín zvýšilo z 325 USD na vyše 625 USD. EÚ v roku 2012 predložila plány s cieľom umožniť najmenej rozvinutým krajinám plne využiť otvorené trhy. Pomôže im to odstrániť prekážky obchodu, splniť medzinárodné normy a zlepšiť vlastné podnikateľské prostredie.

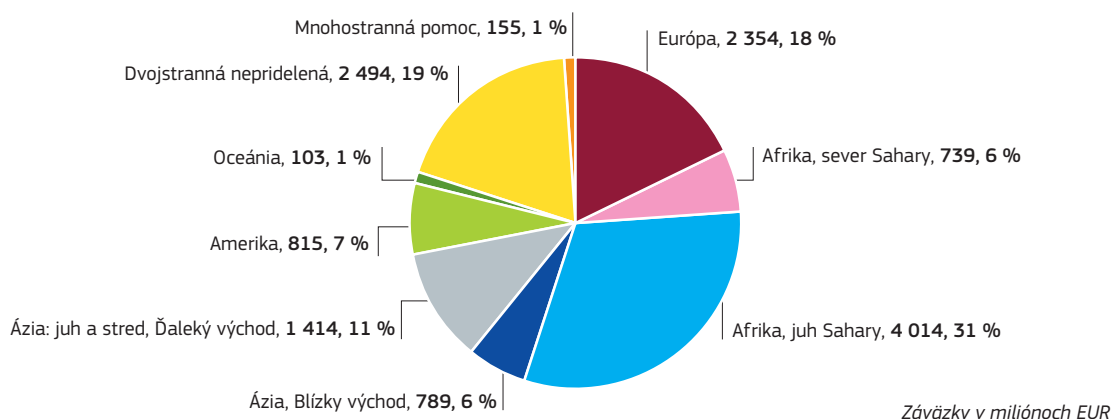
Voda a energia – od roku 2004 bolo viac ako 70 miliónov ľudí v rozvojových krajinách pripojených k pitnej vode a 24,5 milióna k sanitárnym zariadeniam. Programy EÚ v oblasti vody a sanitácie dosahujú každý rok výšku takmer 400 miliónov EUR. Pomáhajú budovať infraštruktúru pre systémy na pitnú vodu a odpadovú vodu a zabezpečujú základnú sanitáciu a hygienu.

Keďže energetická chudoba zostáva naliehavou globálnou otázkou, EÚ intenzívne investuje do prístupu k energii, udržateľnosti a bezpečnosti energie v rozvojových krajinách. Len v roku 2010 vyčlenila celkovo 319,49 milióna EUR na výrobu a dodávky energie. Toto úsilie začína prinášať výsledky. V krajinách AKT, kde je problém najväčší, získalo od roku 2007 do roku 2011 prístup k moderným energetickým službám 15 miliónov príjemcov.

Deti si umývajú zuby v rámci projektu zdravotnej starostlivosti EÚ v Nikarague, Stredná Amerika.

REGIONÁLNA DISTRIBÚCIA POMOCI EÚ PRE ROZVOJOVÉ KRAJINY V ROKU 2012

Udržateľná energia pre všetkých

EÚ spravila z tohto cieľa po začatí iniciatívy OSN na dosiahnutie udržateľnej energie pre všetkých najvyššiu prioritu svojej rozvojovej politiky. Na rok 2030 sa stanovil trojaký cieľ:

- všeobecný prístup k moderným energetickým službám;
- zdvojnásobenie miery zvyšovania energetickej efektívnosti;
- zdvojnásobenie podielu energie z obnoviteľných zdrojov v celosvetovom energetickom mixe.

Predseda José Manuel Barroso na samite EÚ Udržateľná energia pre všetkých v roku 2012 oznámil, že EÚ do roku 2030 pomôže rozvojovým krajinám zabezpečiť prístup k energii pre ďalších 500 miliónov ľudí.

politikách na zníženie chudoby vykonáva stratégiu zameranú na riadenie prírodných zdrojov. Táto stratégia prispieva priamo k zabezpečeniu udržateľnosti životného prostredia, čo je jeden z miléniových rozvojových cieľov. Pokrok v tejto oblasti zahŕňa zníženie miery odlesňovania, zlepšovanie slumov a lepší prístup k bezpečnej pitnej vode. Výzvy týkajúce sa životného prostredia však zostávajú náročné. V období rokov 2011 až 2013 bolo pre túto stratégiu vyhradených približne 517 miliónov EUR.

Zdroj vody v Papue-Novej Guinei. Prístup k čistej pitnej vode je v rozvojových krajinách stále problematický.

Životné prostredie a prírodné zdroje –

najchudobnejšie krajiny na svete sú zároveň krajinami, ktoré sú najzraniteľnejšie voči environmentálnym rizikám, a to voči účinkom zmeny klímy. Ťažko ich postihuje vyťaženosť prírodných zdrojov. EÚ je najsilnejším medzinárodným zástancom udržateľného rozvoja a ratifikovala všetky hlavné mnohostranné dohody v oblasti životného prostredia. Vo svojich

Zvýšenie potravinovej bezpečnosti na Haiti postihnutom katastrofami

Haiti je jedným z najchudobnejších štátov na svete. Keď ho v januári roku 2010 zasiahlo silné zemetrasenie, táto katastrofa prehĺbila pretrvávajúcu potravinovú krízu. Vysoké ceny dovozu spolu s poľnohospodárskymi stratami mali po viacerých hurikánoch ničivý účinok na potravinovú bezpečnosť.

Táto situácia sa zlepšila vďaka projektu financovanému EÚ a zameranému na 300 000 vidieckych domácností v severovýchodnej provincii Haiti. Činnosti boli zamerané na zvýšenie a diverzifikáciu poľnohospodárstva a na zlepšenie vodohospodárstva a akvakultúry.

Iniciatíva podstatne zmenila život miestnych obyvateľov. Vybudovaním 692 vodných nádrží, 2 550 sít na uchovávanie obilia a distribúciou osív sa značne zlepšili výnosy a životné podmienky.

„Ak nastane sucho a vy nemáte vodnú nádrž, prídete o celú produkciu,“ vysvetľuje Gédéon Richè, príjemca projektu. „Vďaka vodnej nádrži sú teraz výnosy dobré, mám dosť zeleniny, a to je veľká pomoc pre moju rodinu.“

Projekt, ktorý sa realizoval v partnerstve s Organizáciou OSN pre výživu a poľnohospodárstvo, financovala EÚ v období rokov 2009 až 2011 celkovou sumou 9,6 milióna EUR.

Potrebná starostlivosť o bábätká a ich matky v Kazachstane

Po vyhlásení nezávislosti Kazachstanu v roku 1991 spôsobilo zníženie verejného financovania pre zdravotné služby zníženie ich kvality. V dôsledku toho zomierajú každý rok z nedostatku primeranej starostlivosti tisíce bábätiok a malých detí a závažnou otázkou zostáva aj zdravie matiek.

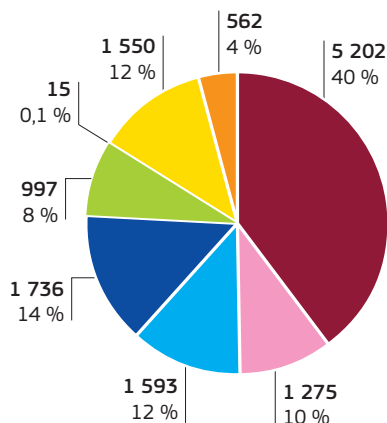
EÚ sa na zlepšenie dostupnosti kvalitnej prenatálnej starostlivosti a starostlivosti o deti v krajine rozhodla poskytnúť cielenú pomoc. Podporila projekt, ktorý kazašskému ministerstvu zdravotníctva pomohol vypracovať vnútroštátnu stratégiu v oblasti zdravia matiek a detí. Do procesu reformy sa zapojili rodiny, spoločenstvá a poskytovatelia zdravotnej starostlivosti. Jeho výsledkom bolo zavedenie usmernení pre najrozšírenejšie ochorenia a ich komplikácie. Poskytovatelia zdravotnej starostlivosti dostali odbornú prípravu a poradenstvo.

Tento prístup sa ukázal byť účinný. Zdravotné služby pre matky a deti sa zlepšili, zvýšila sa ich efektivita a ďalej sa posilnila kapacita zdravotníckych služieb zlepšovať ich. Zvýšilo sa zapojenie rodín a spoločenstiev do zlepšovania zdravia matiek a detí. „Jedným z mnohých prínosov integrovaného riadenia detských ochorení je to, že nás učí, ako zmenšiť vzdialenosť medzi lekárom a pacientom,“ zdôrazňuje Polina Sluginová, pediatrička pracujúca v oblasti Osakarov.

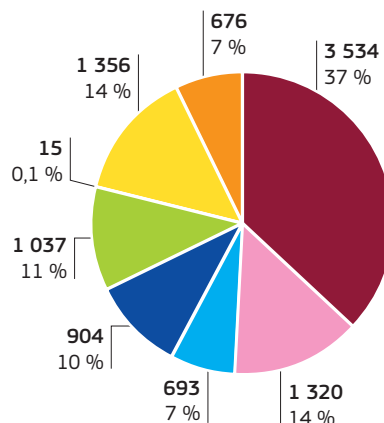
Miléniové rozvojové ciele týkajúce sa zníženia detskej úmrtnosti a zlepšenia zdravia matiek sa v Kazachstane zatiaľ nedosiahli.

ODVETVOVÁ DISTRIBÚCIA POMOCI EÚ PRE ROZVOJOVÉ KRAJINY V ROKU 2012

Závazky v roku 2012 v miliónoch EUR

Platby v roku 2012 v miliónoch EUR

- Sociálna infraštruktúra: vzdelávanie a zdravie, voda, vláda a občianska spoločnosť, iné
- Hospodárska infraštruktúra a služby: doprava, komunikácie, energia, iné služby
- Výroba: poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov, priemysel, ťažba a stavebníctvo, obchod a cestovný ruch
- Viaceré odvetvia/prierezová pomoc: životné prostredie, iné
- Rozpočtová podpora, potravinová pomoc, potravinová bezpečnosť
- Opatrenia týkajúce sa dlhu
- Humanitárna pomoc: núdzová reakcia, pomoc na obnovu, predchádzanie katastrofám a pripravenosť na katastrofy
- Iné/nevyčlenené: administratívne náklady, nešpecifikované

Mikrofinancie pre Afriku: malé pôžičky, veľký účinok

Mikrofinancie uľahčujú chudobným získanie prístupu k finančným prostriedkom. Na to, aby mikrofinancie plne využili svoj potenciál nástroja hospodárskeho rozvoja pre Afriku, musia mikrofinančné inštitúcie modernizovať svoje normy riadenia rizík a úroveň transparentnosti. EÚ poskytla podporu pre program na budovanie kapacít nazvaný Smartrac s cieľom pomôcť africkým mikrofinančným inštitúciám zlepšiť ich zručnosti v oblasti riadenia a monitorovania rizík.

Smartrac znamená udržateľnosť, riadenie, zodpovednosť, riziko, transparentnosť, istotu a dodržiavanie (sustainability, management, accountability, risk, transparency, assurance, compliance). Cieľom programu bolo zlepšiť prístup k úverom posilnením miestnych poskytovateľov mikrofinančných služieb pomocou prenosu know-how.

Mikrofinančným inštitúciám a miestnym poskytovateľom služieb sa poskytli nástroje na riadenie rizík.

Tento projekt mal obrovský úspech. Približne 700 000 klientov s nízkym príjmom využilo služby 12 podporovaných mikrofinančných inštitúcií. Miera rastu poskytovateľov služieb, ktorí dostali pomoc, sa pohybovala od 4 % po 160 %.

Projekt sa uskutočnil v Angole, Gambii, Ghane, Keni, Malawi, Nigérii, Rwande a Tanzánii. EÚ prispela v rokoch 2006 až 2009 sumou 348 000 EUR. Spolupráca medzi Európskou úniou a krajinami AKT v oblasti mikrofinancií je v súčasnosti zastrešená programom mikrofinancovanie AKT/EÚ (2010 – 2014). Partneri pracujú na tvorbe inkluzívnych finančných systémov prispôbených potrebám chudobných ľudí s cieľom podporiť rast a lepšiu distribúciu bohatstva.

Výhľad

Naplnenie ambícií

Rozvojová pomoc EÚ v priebehu rokov stabilne rastie a zvyšuje svoju efektívnosť. Keďže kríza ovplyvňuje hospodárstva na celom svete, je dôležitejšie ako kedykoľvek predtým zvyšovať efektívnosť a aj úroveň ambícií. Zvyšujúce sa úrovne pomoci nie sú len prejavom trvalej solidarity, ale aj dlhodobou investíciou.

EÚ sa snaží, aby sa členské štáty EÚ viac usilovali o dosiahnutie dohodnutého cieľa týkajúceho sa oficiálnej rozvojovej pomoci vo výške 0,7 % hrubého národného dôchodku do roku 2015.

V programe zmien sa určili konkrétne opatrenia zamerané na dosiahnutie väčšej efektívnosti, ako sú zameranie sa na krajiny v najväčšej núdzi, nestabilné štáty, odvetvia orientované na rast, lepšie rozdelenie práce a lepšia správa. Vykonávanie tohto programu je kľúčovým krokom na ceste k spravodlivejšiemu svetu.

Diskusie o úlohe rozvojovej politiky po roku 2015 ako lehote na dosiahnutie miléniových rozvojových cieľov predstavujú príležitosť na vylepšenie globálnej spolupráce. V júni roku 2013 bolo na základe návrhu Komisie nazvaného „Dôstojný život pre všetkých“ schválené stanovisko EÚ, v rámci ktorého sa zdôrazňuje, že rozvojovou politikou po roku 2015 by sa mal posilniť záväzok medzinárodného spoločenstva odstrániť chudobu a zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj.

Pracovníkovi na poli v Keni pomohol program financovaný EÚ zriadený na udržanie a rozvoj pestovania ovocia a zeleniny.

Na dosiahnutie toho by mal nový rámec zabezpečiť základnú životnú úroveň, podporovať inkluzívny a udržateľný rast, prispievať k udržateľnému riadeniu našich prírodných zdrojov, zabezpečiť spravodlivosť a rovnosť a mal by zohľadňovať osobitnú situáciu krajín v konflikte a nestabilitu – sú to hlavné obavy, ktoré výrazne vyšli najavo z Európskych rozvojových dní v roku 2013 zameraných na proces po roku 2015. EÚ sa bude ďalej angažovať v obhajovaní ambiciózneho rámca na obdobie po roku 2015 a zabezpečí, aby sa priority EÚ zohľadnili na všetkých náležitých fórach.

Rozvoj vidieka je jednou z priorít spolupráce EÚ s Gambiou, ktorá je jednou z najchudobnejších krajín na svete.

Ďalšie informácie

- ▶ Rozvoj a spolupráca – EuropeAid: http://ec.europa.eu/europeaid/index_en.htm
- ▶ Capacity4dev.eu – spájanie rozvojového spoločenstva: <http://capacity4dev.ec.europa.eu>
- ▶ Európska služba pre vonkajšiu činnosť: http://eeas.europa.eu/index_en.htm
- ▶ Humanitárna pomoc a civilná ochrana: http://ec.europa.eu/echo/index_en.htm
- ▶ Otázky o Európskej únii? Pomôcť vám môže služba Europe Direct: 00 800 6 7 8 9 10 11 – <http://europedirect.europa.eu>

